

ЗАХИСТ ПЕРСОНАЛЬНИХ ДАНИХ ЯК АСПЕКТУ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ В УМОВАХ ЗБРОЙНОГО КОНФЛІКТУ

PROTECTION OF PERSONAL DATA AS AN ASPECT OF NATIONAL SECURITY IN THE CONDITIONS OF ARMED CONFLICT

Кірієнко В.М., аспірант

*Державна наукова установа «Інститут інформації, безпеки і права
Національної академії правових наук України»*

Дана стаття висвітлює актуальні аспекти забезпечення безпеки інформації про особу в умовах збройного конфлікту. Передусім, основна увага має приділятися персональним даним та їх захисту в період ведення війни. В контексті правового режиму воєнного стану, особливо важливим стає чітке нормативно-правове забезпечення зберігання та обробки персональних даних.

В умовах збройного конфлікту, необхідно розглядати доцільність тимчасового обмеження доступу до деяких категорій персональних даних заради забезпечення національної безпеки. Такі обмеження мають бути чітко визначені Законом і супроводжуватися механізмами контролю та відповідальності за належне виконання вимог закону.

Повномасштабне військове вторгнення Росії ставить під загрозу не лише безпеку персональних даних, але і загалом національну безпеку України. Законодавче визначення принципів державної політики в цьому контексті є важливими складовими національної безпеки. Держава має визначити стратегічні сектори, де обробка та захист персональних даних є критично важливими для функціонування та обороноздатності країни.

Військові дії породжують численні виклики щодо виконання завдань захисту персональних даних та забезпечення національної безпеки в цілому. Існує загроза кібератак, витоку чутливої для безпеки країни інформації, та маніпулювання персональними даними для дестабілізації соціального стану в суспільстві. Водночас військові дії можуть призвести до тимчасового запровадження в країні обмеження доступу до інформації, тому важливо забезпечити, щоб ці обмеження були обґрунтованими, пропорційними та мали визначений термін дії.

Забезпечення ефективного захисту персональних даних вимагає не лише вдосконалення чинного законодавства, але й впровадження сучасних технологій та координації дій всіх суб'єктів сектору безпеки і оборони. Тільки в даному випадку, можна гарантувати, що навіть в умовах війни буде забезпечено право громадян на безпеку інформації про особу, а також належно забезпечена національна безпека України.

Ключові слова: збройний конфлікт, військові дії, персональні дані, підстави для обробки персональних даних, національна безпека.

This article lights up the actual aspects of providing of safety of information about a person in the conditions of the armed conflict. Foremost, basic attention must be spared to the personal data and their defence in the period of prosecution of war. In the context of the legal mode of martial law, the clear normatively-legal providing of storage and processing of the personal data becomes especially important.

In the conditions of the armed conflict, it is necessary to examine expediency of temporal access restriction to some categories of the personal data for the sake of providing of national safety. Such limitations must be clearly certain Law and accompanied by the mechanisms of control and responsibility for the proper implementation of requirements of law.

A full-scale military invasion of Russia endangers not only the security of personal data, but also the national security of Ukraine in general. Legislative determination of the principles of state policy in this context are important components of national security. The state must identify strategic sectors where the processing and protection of personal data are critically important for the functioning and defense capability of the country.

Military actions generate numerous challenges regarding the fulfillment of the tasks of protecting personal data and ensuring national security as a whole. There is a threat of cyberattacks, leakage of information sensitive to the country's security, and manipulation of personal data to destabilize the social situation in society. At the same time, military action can lead to the temporary introduction of restrictions on access to information in a country, so it is important to ensure that these restrictions are justified, proportionate and have a defined period of validity.

Ensuring the effective protection of personal data requires not only the improvement of current legislation, but also the introduction of modern technologies and the coordination of actions of all subjects of the security and defense sector. Only in this case, it is possible to guarantee that even in the conditions of war, the right of citizens to the security of personal information will be ensured, as well as the national security of Ukraine will be properly ensured.

Key words: armed conflict, military actions, personal data, grounds for processing personal data, national security.

В сучасному світі, де технологічний прогрес у сфері інформаційних технологій (ІТ) набуває стрімкого розвитку, питання захисту персональних даних стає вкрай важливим, особливо в умовах війни. Військові дії супроводжуються не лише фізичними загрозами, але й серйозними викликами у сфері інформаційної безпеки (ІБ). Збільшення кількості кібератак та злочинів у сфері Інтернет та соціальних мереж покладає на державну владу, керівників установ та користувачів відповідальність за ефективний захист персональних даних, особливо, в умовах війни.

Нинішні військові події розділили життя українців на «до» та «після» початку агресії, адже важливою умовою правомірної обробки персональних даних у період дії правового режиму воєнного стану є забезпечення громадянам належного рівня захисту їхніх прав, пов'язаних із персональними даними [1, с. 227–228].

У зв'язку з зазначеними подіями, Указом Президента України [2], затвердженого Законом [3], було запрова-

джено в державі правовий режим воєнного стану. Згідно цього Указу, на період дії правового режиму воєнного стану, можуть обмежуватися певні конституційні прав та свободи людини і громадянина. Також даний Указ викликає серйозні нормативно-правові зміни у законодавчій сфері в цілому.

Так, змінилися базові правові норми, що безпосередньо стосуються персональних даних і питань їх захисту, адже в рамках повномасштабного вторгнення ворога як на територію держави, так і у всі суспільні сфери, влада посилює заходи захисту персональних даних для власного убезпечення та убезпечення громадян від «витоку» їх персональних даних, задля того щоб не зазнати поразки в «інформаційному фронті» [4, с. 127].

В умовах збройного конфлікту необхідно знаходити баланс між захистом приватності особистих даних та необхідністю належного забезпечення національної безпеки. Це завдання важливе та складне, оскільки

потрібно враховувати права та інтереси громадян, одночасно забезпечуючи ефективні заходи для захисту країни та персональних даних від ворога. Вирішення цього питання вимагає обґрунтованої та ретельно розробленої стратегії, яка враховуватиме особливості ведення бойових дій та визначатиме пріоритети в забезпеченні безпеки та свобод громадян.

В нинішніх умовах введення обмежень на доступ до персональних даних мають бути обґрунтованими, тимчасовими та пропорційними щодо конкретних загроз, а також повинні бути чітко визначені Законом «Про національну безпеку України» [5], а саме щоб будь-яке обмеження прав було тимчасовим і припинилося одразу після усунення конкретної загрози.

Закон України «Про захист персональних даних» [6] регулює правові відносини, пов'язані із захистом і обробкою персональних даних, і спрямований на захист основоположних прав і свобод людини і громадянина, зокрема права на невтручання в особисте життя, у зв'язку із обробкою персональних даних.

Згідно із Законом [6] *персональні дані* – це відомості чи сукупність відомостей про фізичну особу яка ідентифікована або може бути конкретно ідентифікована.

Необхідно зазначити, що згідно ст. 11 Закону [6] *підставами* для обробки персональних даних є:

- згода суб'єкта персональних даних на обробку його персональних даних;
- дозвіл на обробку персональних даних, наданий володільцю персональних даних відповідно до закону виключно для здійснення його повноважень;
- укладення та виконання правочину, стороною якого є суб'єкт персональних даних або який укладено на користь суб'єкта персональних даних чи здійснення заходів, що передують укладанню правочину на вимогу суб'єкта персональних даних;
- захист життєво важливих інтересів суб'єкта персональних даних;
- необхідність виконання обов'язку володільца персональних даних, передбачений законом;
- необхідність захисту законних інтересів володільца персональних даних або третьої особи, якій передаються персональні дані, крім випадків, коли потреби захисту основоположних прав і свобод суб'єкта персональних даних у зв'язку з обробкою його даних переважають такі інтереси.

Якщо обробку персональних даних здійснює суб'єкт владних повноважень з метою виконання покладених на нього владних обов'язків, в такому разі згода на таку обробку не вимагається. Обробка здійснюється на підставі дозволу, наданого суб'єкту владних повноважень відповідно до норм чинного законодавства, відповідно до його компетенції.

Також, якщо обробка персональних даних здійснюється з метою захисту життєво важливих інтересів громадян то обробка здійснюється на цій самій підставі. При цьому, настання інших підстав для обробки персональних даних не потребується.

Під час дії воєнного стану були розширені повноваження правоохоронних органів та Збройних Сил України щодо здійснення перевірки документів, що передбачає доступ до персональних даних, шляхом прийняття відповідного Порядку затвердженого постановою Кабінету Міністрів України [7]. Ним передбачено, що Збройні Сили, Національна гвардія, Служба безпеки, Національна поліція, Державна прикордонна служба України, Державна митна служба та Державна міграційна служба мають право проводити огляд документів та речей без дозволу суб'єкта, для забезпечення національної безпеки та захисту інтересів суспільства.

З огляду на постійно зростаючі загрози національній безпеці, а саме з виникнення загроз підривної діяльності ворожих спецслужб в інформаційній сфері, забезпе-

чення захисту персональних даних військовослужбовців та працівників стає надзвичайно важливим завданням.

Витік персональних даних військовослужбовців, членів їх сімей, осіб, які працюють по забезпеченню безпеки і оборони країни, а також волонтерів може мати серйозні загрози та негативні наслідки, як для самих постраждалих, так і для національної безпеки в цілому, а саме:

- загроза особистій безпеці: витік персональних даних може спровокувати ризик фізичної чи психологічної небезпеки, включаючи можливість терористичних атак, викрадення чи інших небезпечних загроз;

- соціальна ізоляція та дискримінація: витік персональних даних може викликати соціальну ізоляцію та дискримінацію, адже військовослужбовці, члени їх сімей, особи, які працюють по забезпеченню безпеки і оборони країни можуть стати об'єктами висміювання, осуду чи викривання інформації, яка може завдати шкоди їхньому соціальному статусу;

- порушення безпеки країни: якщо витік стосується державної таємниці про оборонні стратегії, технології чи інші секретні аспекти безпеки, це може призвести до загроз національній безпеці, включаючи можливість інтелектуального шпигунства та атак ззовні;

- використання для шантажу: зловмисники можуть використовувати отримані дані для шантажу, вимагаючи від військовослужбовців або інших працівників оборонного сектору важливу інформацію або послуги, в обмін на те, щоб не розголошувати особисту інформацію;

- погіршення роботи систем безпеки: витік інформації може призвести до погіршення роботи систем безпеки та розвідки, оскільки зловмисники можуть отримати доступ до важливих даних, які можуть використовуватися проти країни;

- вплив на мораль та мотивацію: якщо військовослужбовці та особи, які працюють по забезпеченню безпеки та оборони країни відчують, що їхні персональні дані не захищені, то це може призвести до зниження моралі та мотивації, що може вплинути на їхню ефективність та готовність до виконання службових обов'язків.

Нині окупанти активно збирають інформацію про наших військових у соціальних мережах Так, у соціальній мережі Facebook окупанти створили низку груп, у яких нібито шукають зниклих українців. Щодня там можна побачити інформацію про тих, кого розшукують рідні, де і коли зникли наші військові. Такі сторінки мають чимало підписників. Зокрема, група «Молитва» нараховує близько 170 тисяч фоловерів.

Групою керують три адміністратори з Вірменії. Сторінка «Молитва» пов'язана щонайменше ще з 6 групами: «Пошук зниклих», «Україна сьогодні, Доброго вечора ми з України!», «Пошук людей під час війни», «Сильная Украина», «Пошук людей/Поиск людей». Їх модерують і в Індії, і в Індонезії та у В'єтнамі тощо. Такі патріотичні назви однозначно можуть викликати довіру та надію, але потрібно бути пильним.

Будь-яка інформація, що містить персональні дані людини, яка перебуває в полоні або зникла безвісти, може зашкодити не лише подальшому процесу її обміну, а і її здоров'ю та навіть життю [8].

Таким чином, в умовах збройного конфлікту, збільшується кількість кібератак на об'єкти критичної та військової інфраструктури, що може призвести до витіку інформації, і як наслідок, можуть бути втрачені та використані ворогом у своїх підступних цілях персональні дані, що може спричинити дестабілізацію в інформаційній сфері.

Підсумовуючи, зазначимо, що в умовах збройного конфлікту, під час дії правового режиму воєнного стану, зростають загрози національній безпеці в інформаційній сфері, а тому забезпечення захисту персональних даних військовослужбовців та працівників оборонного сектору є важливим завданням, з метою унеможливлення їх

витоку, адже це може мати серйозні загрози та негативні наслідки, як для самих постраждалих, так і завдати шкоди національній безпеці в цілому.

Отже, захист персональних даних в умовах збройного конфлікту стає стратегічно важливим аспектом забезпе-

чення національної безпеки, що в свою чергу свідчить наскільки публічна влада Україна відповідально ставиться до забезпечення правової та інформаційної безпеки в умовах відбиття широкомасштабного військового вторгнення.

ЛІТЕРАТУРА

1. Світличний В. А. Захист персональних даних в умовах воєнного стану в Україні. *Право і безпека*. 2023. № 3(90). С. 226–236. DOI: 10.32631/pb.2023.3.19
2. Про введення воєнного стану в Україні: Указ Президента № 64/2022 від 24 лютого 2022 р. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/642022-41397> (дата звернення : 23.12.2023).
3. Про правовий режим воєнного стану: Закон України № 389-VIII від 12 травня 2015 р. / *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19> (дата звернення : 23.12.2023).
4. Блохін М. Ю. Захист персональних даних в умовах війни та воєнного стану. *Римське право і сучасність: цивільне право в умовах війни*: матер. Всеукр. наук. конф., м. Одеса, 24 травня 2022 р., Одеса : Фенікс, 2022. С. 126–129. URL: <https://hdl.handle.net/11300/22240> (дата звернення : 23.12.2023).
5. Про національну безпеку: Закон України від 21 червня 2018р. № 2469-VIII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19> (дата звернення : 25.12.2023).
6. Про захист персональних даних: Закон України від 1 червня 2010 р. № 2297-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2297-17> (дата звернення : 23.12.2023).
7. Про затвердження порядку перевірки документів в осіб, огляду речей, транспортних засобів, багажу та вантажів, службових приміщень і житла громадян під час забезпечення заходів правового режиму воєнного стану: Постанова Кабінету Міністрів України № 1456 від 29 грудня 2021 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1456-2021> (дата звернення : 25.12.2023).
8. Вілюра В. Окупанти активно збирають інформацію про наших військових у соціальних мережах. URL: <https://armyinform.com.ua/2022/12/28/okupanty-aktyvno-zbyrayut-informacziyu-pro-nashyh-vijskovyuh-u-soczialnyh-merezhah/> (дата звернення: 07.01.2024).